

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)
17 iunie 1999*

**Industrie Aeronautiche e Meccaniche Rinaldo Piaggio SpA
împotriva
International Factors Italia SpA (Ifitalia) și alții**

(cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare, formulată de Tribunale di Genova)

„Ajutoare de stat – Articolul 92 din Tratatul CE (devenit, după modificare, articolul 87 CE)
– Ajutor nou – Notificare prealabilă”

În cauza C-295/97,

având ca obiect o cerere adresată Curții în temeiul articolului 177 din Tratatul CE (devenit articolul 234 CE) de către Tribunale di Genova (Italia) pentru pronunțarea, în litigiul pendinte în fața acestei instanțe, între

Industrie Aeronautiche e Meccaniche Rinaldo Piaggio SpA

și

International Factors Italia SpA (Ifitalia),

Dornier Luftfahrt GmbH,

Ministero della Difesa,

a unei hotărâri preliminare privind interpretarea articolului 92 din Tratatul CE (devenit, după modificare, articolul 87 CE),

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din J.-P. Puissechet, președinte de cameră, J. P. Jann, C. Gulmann, D. A. O. Edward și M. Wathelet (raportor), judecători,

avocat general: D. Ruiz-Jarabo Colomer,

grefier: L. Hewlett, administrator,

după examinarea observațiilor scrise prezentate:

– pentru Industrie Aeronautiche e Meccaniche Rinaldo Piaggio SpA, de Tomaso Galletto, avocat în Baroul din Genova,

– pentru Dornier Luftfahrt GmbH, de Antonio Fusillo și Alessandro Fusillo, avocați în Baroul din Roma și de Gianfranco Nasuti, avocat în Baroul din Genova,

* Limba de procedură: italiana.

– pentru guvernul italian, de profesorul Umberto Leanza, șef al serviciului de contencios diplomatic al Ministerului Afacerilor Externe, în calitate de agent, asistat de Oscar Fiumara, avvocato dello Stato,

– pentru Comisia Comunităților Europene, de Gérard Rozet, consilier juridic, și Paolo Stancanelli, membru al serviciului juridic, în calitate de agenți,

având în vedere raportul de ședință,

după ascultarea observațiilor orale prezentate de Industrie Aeronautiche e Meccaniche Rinaldo Piaggio SpA, reprezentată de Tomaso Galletto și Ivano Cavanna, avocat în Baroul din Genova, de Dornier Luftfahrt GmbH, reprezentată de Antonio și Alessandro Fusillo, de guvernul italian, reprezentat de Oscar Fiumara și de Comisie, reprezentată de Paolo Stancanelli, în ședința din 27 ianuarie 1999,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 4 martie 1999,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin Ordonanța din 29 iulie 1997, primită de Curte la 11 august 1997, Tribunale di Genova a adresat, în temeiul articolului 177 din Tratatul CE (devenit articolul 234 CE), două întrebări preliminare privind interpretarea articolului 92 din Tratatul CE (devenit, după modificare, articolul 87 CE).

2 Aceste întrebări au fost adresate în cadrul unui litigiu între Industrie Aeronautiche e Meccaniche Rinaldo Piaggio SpA (denumită în continuare „Piaggio”) și societatea de drept german Dornier Luftfahrt GmbH (denumită în continuare „Dornier”) cu privire la restituirea unei sume de 30 028 894 382 LIT plătită de Piaggio către Dornier.

3 Piaggio a cumpărat pentru Dornier trei aeronave destinate forțelor armate italiene. Drept plată, Piaggio a efectuat în favoarea Dornier, începând cu luna decembrie 1992, diferite plăți, mandate de plată și cesiuni de creanțe.

4 Prin Decretul din 28 noiembrie 1994, adoptat în comun de miniștrii industriei și finanțelor (*GURI* nr. 281 din 1 decembrie 1994), Piaggio a fost plasată sub un regim de administrare specială în temeiul Legii nr. 95/79 din 3 aprilie 1979 (*GURI* nr. 94 din 4 aprilie 1994, denumită în continuare „Legea nr. 95/79”). Această decizie a urmat unei hotărâri pronunțate de Tribunale di Genova din 29 octombrie 1994 care declara starea de insolvență a Piaggio, precum și posibilitatea de a accepta ca societatea respectivă să beneficieze de procedura de administrare specială.

5 La 14 februarie 1996, Piaggio a sesizat Tribunale di Genova cu scopul de a vedea, pe de o parte, declarate nule și fără efect în raport cu creditorii toate plățile, cesiunile de creanțe și mandatele de plată în favoarea Dornier în cursul celor doi ani anteriori plasării sale sub administrare specială și, pe de altă parte, să oblige Dornier la restituirea sumelor respective, plus dobândă. Piaggio a susținut, în această privință, că Dornier, deși știa că Piaggio se află în imposibilitate de plată, a primit de la aceasta pentru vânzarea a trei aeronave o serie de plăți preferențiale în valoare totală de 30 028 894 382 LIT, încălcând principiul tratamentului egal al tuturor creditorilor.

6 Piaggio și-a întemeiat acțiunea pe articolul 67 din Legea privind insolvența, aplicabilă în speță în temeiul trimerelor care figurează la articolul 1 din Legea nr. 95/79 și articolul 203 din Legea privind insolvența, care prevede revocabilitatea, în favoarea creditorilor întreprinderii insolubile, a plăților efectuate în cursul celor doi ani precedenți declarării stării de insolvență și deschiderea procedurii de punere în regim de administrare specială.

7 Dornier a susținut, în apărarea sa, incompatibilitatea Legii nr. 95/79 cu articolul 92 din tratat.

8 Legea nr. 95/79 a instaurat procedura de administrare specială a întreprinderilor mari aflate în dificultate.

9 În temeiul articolului 1 primul paragraf din legea menționată, această procedură este susceptibilă să fie aplicată întreprinderilor care, de cel puțin un an, angajează minim 300 de salariați și au, în ceea ce privește instituțiile de credit, organisme de protecție și de securitate socială sau societăți unde statul este acționar majoritar, datorii în valoare totală sau mai mare de 80,444 miliarde de LIT și mai mare decât de cinci ori capitalul vărsat al societății.

10 Procedura este de asemenea aplicabilă, potrivit articolului 1a din aceeași lege, atunci când insolvența decurge din obligația de a restitui sume care se ridică la minimum 50 de miliarde de LIT, reprezentând cel puțin 51 % din capitalul vărsat, către stat, către organisme publice sau societăți unde statul este acționar majoritar, cu titlu de restituire de ajutoare ilegale sau incompatibile cu piața comună sau în cadrul unor finanțări acordate pentru inovații tehnologice sau activități de cercetare.

11 În temeiul articolului 2 primul paragraf din Legea nr. 95/79, pentru a se aplica procedura administrativă specială, întreprinderea trebuie să fi fost declarată insolubilă de instanțe, fie în aplicarea legii privind falimentul, fie pe motiv de neplată a salariilor de cel puțin trei luni. Ministrul industriei, după consultarea ministrului de finanțe, poate astfel să adopte un decret care plasează întreprinderea în administrare specială și o autorizează, ținând seama de interesul creditorilor, să își desfășoare activitatea pe o perioadă de maximum doi ani, care poate fi prelungită pentru o perioadă maximă suplimentară de doi ani în urma unui aviz conform al comitetului interministerial pentru coordonarea politicii industriale (denumit în continuare „CIPI”).

12 Întreprinderile sub administrare specială sunt supuse normelor generale ale Legii privind insolvența, cu excepția unor derogări exprese prevăzute de Legea nr. 95/79 sau de legi ulterioare. Astfel, în caz de administrare specială cum este cel al procedurii ordinare de lichidare, proprietarul întreprinderii insolubile nu poate dispune de activele sale, care trebuie, în principiu, să fie folosite pentru a-i despăgubi pe creditori; dobânzile la datoriile existente sunt suspendate; plățile datoriilor efectuate în cursul unei perioade care precedă declararea stării de insolvență sunt revocabile; nicio cale de executare nu poate fi instituită sau urmată în mod individual în ceea ce privește întreprinderea în cauză. Cu toate acestea, spre deosebire de procedura ordinară de faliment, în cazul administrării speciale, suspendarea oricărei căi de executare se extinde, în temeiul articolului 4 din Legea nr. 544/81, la datoriile fiscale, precum și la penalități, dobânzi și majorări în caz de întârziere de plată a impozitului privind societățile.

13 În plus, în temeiul articolului 2a din Legea nr. 95/79, statul poate garanta în totalitate sau parțial datorii pe care societățile plasate sub administrare specială le contractează pentru finanțarea gestiunii curente și pentru reactivarea și terminarea unor instalații, clădiri și

echipamente industriale, conform condițiilor și modalităților reglementate prin decretul ministrului de finanțe, cu avizul conform al CIPI.

14 În cadrul procesului de reconversie, este permis să se procedeze la vânzarea tuturor sediilor întreprinderii aflate în stare de insolvență potrivit modalităților prevăzute de Legea nr. 95/79. În temeiul articolului 5a din aceasta, transferul de proprietate a întreprinderii în întregime sau parțial este astfel supus unei taxe forfetare de înregistrare a unui milion de LIT.

15 Pe de altă parte, în temeiul articolului 3 al doilea paragraf din Legea nr. 19/87 din 6 februarie 1987 (*GURI* nr. 32 du 9 februarie 1987), întreprinderile plasate sub regimul de administrare specială sunt scutite de la plata unor amenzi și sancțiuni pecuniare impuse în caz de neplată a contribuțiilor sociale obligatorii.

16 Potrivit articolului 2 a doua liniuță din Legea nr. 95/79, atunci când o întreprindere sub administrare specială este autorizată să își desfășoare activitatea, administratorul numit pentru a o gestiona trebuie să pregătească un plan de gestiune corespunzător, a cărui compatibilitate cu marile coordonate ale politicii industriale naționale este examinată de CIPI anterior aprobării acestuia de către ministrul industriei. Deciziile privind chestiuni precum restructurarea, vânzarea activelor, lichidarea sau sfârșitul perioadei de administrare specială trebuie să fie aprobate de către același ministru.

17 Abia la finalul perioadei de administrare specială creditorii întreprinderii plasate sub acest regim pot fi despăgubiți, în totalitate sau parțial, prin lichidarea activelor întreprinderii sau cu privire la noile sale beneficii. În plus, în temeiul articolelor 111 și 212 din legea privind insolvența, cheltuielile care decurg din administrarea specială și din exploatarea continuă a întreprinderii, inclusiv cheltuielile contractate, sunt plătite din veniturile încasate din vânzarea activelor și au prioritate în fața creanțelor existente la data deschiderii procedurii de administrare specială.

18 Procedura de administrare specială se încheie în urma concordatului cu creditorii, a repartizării integrale a activelor, a stingerii totale a creanțelor sau a insuficienței activelor, sau chiar atunci când întreprinderea este din nou în poziția de a-și îndeplini obligațiile și, prin urmare, și-a regăsit echilibrul financiar.

19 Pe de altă parte, trebuie să se precizeze că, prin scrisoarea E 13/92 (JO 1994, C 395, p. 4), trimisă guvernului italian în temeiul articolul 93 alineatul (1) din Tratatul CE (devenit articolul 88 alineatul (1) CE), Comisia a arătat că, sub diferite aspecte, Legea nr. 95/79 părea să intre în domeniul de aplicare al articolelor 92 și următoarelor din tratat și a solicitat să i se notifice în prealabil toate cazurile de aplicare a acestei legi, pentru a putea fi examinate în cadrul reglementării aplicabile ajutoarelor pentru întreprinderile aflate în dificultate.

20) Întrucât autoritățile italiene au răspuns că nu erau dispuse să transmită o notificare prealabilă decât în cazul acordării garanției de stat menționate la articolului 2a din Legea nr. 95/79, Comisia a decis să inițieze procedura prevăzută la articolul 93 alineatul (2) din tratat. Din dosar nu reiese că, până în prezent, această procedură ar fi condus la o decizie finală a Comisiei.

21 În aceste condiții, instanța de trimitere, ridicând problema compatibilității articolului 92 din tratat cu Legea nr. 95/79, a hotărât să suspende judecata și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) O instanță națională poate solicita Curții de Justiție a Comunităților Europene să se pronunțe direct cu privire la compatibilitatea unei dispoziții a legislației unui stat membru cu normele articolului 92 din tratat (ajutoare acordate de state)?

2) În cazul unui răspuns afirmativ, se poate estima că, prin adoptarea Legii nr. [95] din 3 aprilie 1979 de instituire a procedurii de administrare specială a marilor întreprinderi aflate în criză – și, în special, măsurile conținute în această lege care sunt enumerate în motivele prezentei ordonanțe – statul italian a acordat anumitor întreprinderi desemnate de acest text (și anume marile întreprinderi) ajutoare contrare articolului 92 din tratat?”

Cu privire la admisibilitatea acțiunii pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare

22 Piaggio susține că acțiunea pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare este inadmisibilă deoarece, pe de o parte, ordonanța de trimitere nu definește suficient și în mod clar cadrul de reglementare în care se înscrie interpretarea solicitată și, pe de altă parte, întrucât întrebările adresate nu sunt pertinente pentru soluționarea acțiunii principale, acțiunea sa de revocare fiind întemeiată pe dispozițiile ordinare în materie de faliment care prevăd revocabilitatea plăților efectuate în cursul celor doi ani care au precedat declararea stării de insolvență.

23 În această privință, deși este adevărat că ordonanța de trimitere nu prezintă decât foarte succint cadrul juridic pe care se bazează întrebarea preliminară, această împrejurare nu este totuși de natură, în speță, să determine inadmisibilitatea acesteia. Astfel, această prezentare este suficientă întrucât permite o mai bună înțelegere a întrebărilor adresate.

24 Pe de altă parte, trebuie amintit faptul că numai instanța națională care este sesizată cu un litigiu și care trebuie să își asume răspunderea hotărârii judecătorești care urmează să fie pronunțată are competența de a evalua, în ceea ce privește elementele specifice ale fiecărei cauze, atât necesitatea unei hotărâri preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe hotărârea, cât și pertinenta întrebărilor pe care acestea le adresează Curții (a se vedea, în special, Hotărârea din 1 decembrie 1998, Ecotrade, C-200/97, Rec., p. I-7907, punctul 25).

25 De altfel, este suficient să se constate că, în prezenta cauză, întrebarea dacă un regim precum cel instituit prin Legea nr. 95/97 trebuie calificat drept ajutor nou sau ajutor existent, aspect pe care Curtea îl va examina din oficiu în continuare în cadrul cooperării strânse care trebuie stabilită cu instanțele naționale, nu este lipsit de impact asupra soluției din acțiunea principală, ținând seama de concluziile pe care instanța de trimitere poate fi chemată să le tragă, în ceea ce privește articolele 92 și 93 din tratat, din absența unei notificări prealabile către Comisie a regimului de ajutor eventual în cauză.

26 În plus, nimic nu permite să se afirme de la început că, dacă Piaggio ar fi fost supusă integral procedurii ordinare de faliment, situația societății Dornier ar fi fost identică sub toate aspectele, în special, în ceea ce privește șansele sale de recuperare a creanțelor cel puțin parțial, în ciuda faptului că revocabilitatea plăților efectuate în cursul perioadei suspecte care precedă declararea stării de insolvență este de asemenea prevăzută în cadrul procedurii ordinare de faliment. Acest aspect revine aprecierii instanței naționale.

27 În consecință, este necesar să se răspundă la întrebările preliminare.

Cu privire la prima întrebare preliminară

28 Prin prima sa întrebare, instanța de trimitere întreabă dacă poate invita Curtea să se pronunțe direct cu privire la compatibilitatea unei măsuri naționale cu articolul 92 din tratat.

29 Mai întâi, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, în cadrul unei proceduri introduse în temeiul articolului 177 din tratat, Curtea nu are competența să interpreteze dreptul național sau să se pronunțe cu privire la compatibilitatea unei măsuri naționale cu dreptul comunitar (a se vedea, în special, Hotărârea din 21 ianuarie 1993, Deutsche Shell, C-188/91, Rec., p. I-363, punctul 27).

30 În ceea ce privește în special controlul respectării de către statele membre a obligațiilor care le revin în temeiul articolelor 92 și 93 din tratat, trebuie să se țină seama de rolurile complementare și distincte îndeplinite de instanțele naționale și de Comisie, astfel cum au fost amintite de Curte în Hotărârea din 11 iulie 1996, SFEI și alții (C-39/94, Rec., p. I-3547, punctul 41 și următoarele).

31 În timp ce aprecierea compatibilității unor măsuri de ajutor cu piața comună intră în sfera competenței exclusive a Comisiei, acționând sub controlul Curții, instanțele naționale asigură salvagardarea drepturilor justițiabililor în caz de încălcare a obligației de notificare prealabilă a ajutoarelor de stat către Comisie, prevăzută la articolul 93 alineatul (3) din tratat.

32 În această privință, pentru a putea stabili dacă o măsură de stat instituită fără a ține seama de procedura de examinare preliminară stabilită la articolul 93 alineatul (3) din tratat trebuia sau nu să fie supusă acestei proceduri, o instanță națională ar putea interpreta noțiunea de ajutor, prevăzută la articolul 92 din tratat. Dacă, precum în speță, astfel cum reiese din ordonanța de trimitere, aceasta are îndoieli cu privire la calificarea drept ajutor de stat a măsurii în cauză, aceasta poate cere Comisiei clarificări cu privire la acest punct sau, în conformitate cu articolul 177 al doilea și al treilea paragraf din tratat poate sau trebuie să adreseze o întrebare preliminară Curții cu privire la interpretarea articolului 92 din tratat (Hotărârea SFEI și alții, citată anterior, punctele 49-51).

33 În acest sens, pentru a oferi un răspuns util instanței de trimitere, trebuie să se analizeze întrebarea dacă un regim precum cel instituit prin Legea nr. 95/79 și de derogare de la normele de drept comun în materie de faliment trebuie calificat drept ajutor de stat în sensul articolului 93 alineatul (3) din tratat.

Cu privire la calificarea drept ajutor

34 Astfel cum s-a pronunțat deja Curtea, noțiunea de ajutor este mai generală decât cea de subvenție, deoarece aceasta include nu numai prestații pozitive precum subvențiile, ci și intervenții care, în forme diferite, ușurează sarcinile care grevează în mod normal bugetul unei întreprinderi și care, astfel, fără a constitui subvenții în sensul strict al cuvântului, au același caracter și au efecte identice (a se vedea hotărârile din 15 martie 1994, Banco Exterior de España, C-387/92, Rec., p. I-877, punctul 13, și Ecotrade, citată anterior, punctul 34).

35 Termenul „ajutor”, în sensul articolului 92 alineatul (1) din tratat, implică în mod necesar avantaje acordate direct sau indirect prin intermediul resurselor de stat sau care constituie o obligație suplimentară pentru stat sau pentru organismele desemnate sau instituite în acest scop (a se vedea în special Hotărârea din 7 mai 1998, Viscido și alții, C-52/97 – C-54/97, Rec., p. I-2629, punctul 13).

36 Spre deosebire de ceea ce a hotărât Curtea cu privire la articolul 4 litera (c) din Tratatul CECO, în Hotărârea Ecotrade, citată anterior, mai multe caracteristici ale regimului instaurat prin Legea nr. 95/79, în special în ceea ce privește împrejurările din acțiunea principală, ar

putea permite să se stabilească, cu condiția ca domeniul de aplicare care le este atribuit în continuare să fie confirmat de instanța de trimitere, existența unui ajutor în sensul articolului 92 alineatul (1) din tratat.

37 Mai întâi, rezultă din dosar că Legea nr. 95/79 are ca scop să fie aplicată în mod selectiv în favoarea marilor întreprinderi industriale aflate în dificultate, care au datorii deosebit de mari față de anumite categorii de creditori, în cea mai mare parte cu caracter public. Astfel cum a arătat Curtea la punctul 38 din Hotărârea Ecotrade, citată anterior, este chiar foarte probabil ca statul sau unele organisme publice să figureze printre principalii creditori ai întreprinderii în cauză.

38 Este important de asemenea să se sublinieze că deciziile ministrului industriei de a pune întreprinderea aflată în dificultate sub administrare specială și de a o autoriza să își continue activitatea, presupunând chiar că aceste decizii sunt luate ținând cont pe cât posibil de interesele creditorilor și, în special, de șansele de valorificare a activelor întreprinderii, sunt de asemenea influențate, astfel cum a constatat Curtea la punctul 39 din Hotărârea Ecotrade, citată anterior, și cum a confirmat instanța de trimitere, de grija de a menține, având în vedere considerațiile de politică industrială națională, activitatea economică a întreprinderii.

39 În aceste condiții, ținând seama de categoria de întreprinderi care intră sub incidența reglementării contestate și de sfera puterii de apreciere de care se bucură ministrul, în special atunci când autorizează o întreprindere aflată în insolvență sub administrare specială să își continue activitatea, reglementarea în cauză îndeplinește condiția de specificitate care constituie una dintre caracteristicile noțiunii de ajutor de stat (a se vedea, în acest sens, Hotărârea din 26 septembrie 1996, Franța/Comisia, C-241/94, Rec., p. I-4551, punctele 23 și 24).

40 În continuare, indiferent de obiectivul urmărit de legiuitorul național, se pare că reglementarea în cauză este susceptibilă să plaseze întreprinderile cărora le este aplicată într-o situație mai favorabilă decât altele, în sensul că ar permite continuarea activității acestora în împrejurări în care o astfel de posibilitate ar fi exclusă în cadrul aplicării normelor ordinare în materie de faliment, acestea din urmă ținând cont de caracterul determinant al protejării intereselor creditorilor. Or, ținând seama de rangul prioritar al creanțelor legate de continuarea activității economice, autorizarea continuării acesteia, în astfel de împrejurări, ar putea implica o obligație suplimentară pentru puterile publice, dacă s-ar stabili efectiv că statul sau organismele publice figurează printre principalii creditori ai întreprinderii aflate în dificultate, cu atât mai mult cu cât aceasta este, prin definiție, debitoare a unor sume considerabile.

41 În plus, pe lângă acordarea garanției de stat, în temeiul articolului 2a din Legea nr. 95/97, că autoritățile italiene au acceptat să notifice în prealabil Comisia, punerea sub administrare specială atrage extinderea interdicției și a suspendării oricărei căi de executare individuală a datoriilor fiscale și a penalităților, a dobânzilor și majorărilor în caz de întârziere a plății impozitului pe profit, exonerarea obligației de plată a amenzilor și sancțiunilor pecuniare în caz de neplată a contribuțiilor sociale, precum și aplicarea unei cote preferențiale în caz de transfer în totalitate sau parțial al întreprinderii, transferul fiind supus dreptului forfetar de înregistrare a unui milion de LIT, deși dreptul de înregistrare ordinară se ridică la 3 % din valoarea bunurilor cedate.

42 Astfel de avantaje, convenite de legiuitorul național, ar putea implica de asemenea o obligație suplimentară pentru puterile publice, sub forma unei garanții de stat, a unei renunțări efective la creanțele publice, a unei exonerări de la obligația de plată a unor amenzi

sau a altor sancțiuni pecuniare sau a unei cote reduse de impozitare. Nu ar putea fi altfel decât dacă s-ar stabili că punerea sub administrare extraordinară și continuarea activității economice a întreprinderii nu au antrenat efectiv sau nu ar trebui să antreneze o obligație suplimentară pentru stat, în raport cu ceea ce ar fi decurs din aplicarea dispozițiilor ordinare ale regimului falimentului. Este de competența instanței de trimitere să verifice aceste elemente după ce a cerut, după caz, clarificări din partea Comisiei.

43 Ținând seama de considerațiile precedente, trebuie să se concluzioneze că aplicarea în cazul unei întreprinderi a unui regim precum cel instituit prin Legea nr. 95/79 și de derogare de la normele de drept comun în materie de faliment trebuie considerată drept conducând la acordarea unui ajutor de stat, în sensul articolului 93 alineatul (1) din tratat, în cazul în care se stabilește că această întreprindere

– a fost autorizată să își continue activitatea economică în împrejurări în care o astfel de posibilitate ar fi fost exclusă în cadrul aplicării normelor de drept comun în materie de faliment, sau

– a beneficiat de unul sau de mai multe avantaje, cum ar fi o garanție de stat, o cotă redusă de impozitare, o exonerare de la obligația de plată a unor amenzi sau alte sancțiuni pecuniare sau o renunțare efectivă, totală sau parțială, la creanțele publice, pe care nu le-ar fi putut pretinde o altă întreprindere aflată în insolvență în cadrul aplicării normelor de drept comun în materie de faliment.

Cu privire la consecințele absenței unei notificări prealabile

44 Tratatul a prevăzut și a organizat, la articolul 93 din tratat, verificarea permanentă și controlul ajutoarelor de către Comisie. În ceea ce privește ajutoarele noi pe care statele membre ar fi avut intenția să le instituie, acesta prevede o procedură preliminară în lipsa căreia niciun ajutor nu ar putea fi considerat drept fiind instituit în mod legal. În temeiul articolului 93 alineatul (3) prima teză din tratat, proiectele destinate să instituie sau să modifice ajutoarele trebuie să fie notificate Comisiei prealabil punerii în aplicare a acestora.

45 Comisia a calificat totuși regimul Legii nr. 95/79 drept „ajutor de stat existent”, recunoscând în același timp că această lege, chiar dacă este promulgată după intrarea în vigoare a tratatului, nu i-a fost notificată în conformitate cu dispozițiile articolului 93 alineatul (3) din tratat. Poziția sa se bazează pe rațiuni de oportunitate, printre care figurează, în special, propriile îndoieli, care sunt prelungite pe durata a paisprezece ani, cu privire la calificarea drept ajutor de stat din Legea 95/79, încrederea operatorilor economici supuși acestui regim, aplicarea rară a acestuia din urmă, imposibilitatea practică de a obține restituirea sumelor care ar putea fi recuperate.

46 Acest argument nu poate fi acceptat.

47 Astfel, răspunsul la întrebarea dacă un ajutor este nou și dacă instituirea acestuia necesită, în consecință, inițierea procedurii de examinare preliminară, prevăzut la articolul 93 alineatul (3) din tratat, nu poate depinde de o apreciere subiectivă a Comisiei.

48 Astfel cum a hotărât deja Curtea în Hotărârea din 9 august 1994, *Namur-Les assurances du crédit* (C-44/93, Rec., p. I-3829, punctul 13), rezultă atât din conținutul, cât și din finalitățile dispozițiilor articolului 93 că trebuie privite drept ajutoare existente în sensul alineatului (1) din acest articol ajutoarele existente anterior datei intrării în vigoare a tratatului și cele care au putut fi executate cu regularitate în condițiile prevăzute la articolul

93 alineatul (3) din tratat, inclusiv cele care rezultă din interpretarea acestui articol dată de Curte în Hotărârea din 11 decembrie 1973, Lorenz (120/73, Rec., p. 1471, punctele 4-6), în timp trebuie considerate drept ajutoare noi supuse obligației de notificare prevăzute de această ultimă dispoziție măsurile care urmăresc să instituie sau să modifice ajutoarele, cu precizarea că modificările pot fi legate fie de ajutoarele existente, fie de proiectele inițiale notificate Comisiei.

49 În consecință, din moment ce s-a stabilit că un regim precum cel instaurat prin Legea nr. 95/79 este susceptibil, prin el însuși, să ducă la acordarea unor ajutoare de stat, în sensul articolului 92 alineatul (1) din tratat, respectivul regim nu poate fi executat dacă nu a fost notificat Comisiei și, în caz de notificare, anterior unei decizii a Comisiei care recunoaște compatibilitatea proiectului de ajutor cu piața comună sau, în cazul în care Comisia nu ia nicio decizie într-un termen de două luni de la data notificării, anterior expirării respectivului termen (a se vedea Hotărârea Lorenz, citată anterior, punctul 4).

50 Prin urmare, trebuie să se răspundă la prima întrebare după cum urmează:

În cadrul unei proceduri introduse în temeiul articolului 177 din tratat, Curtea nu are competența să interpreteze dreptul național sau să se pronunțe cu privire la compatibilitatea unei măsuri naționale cu articolul 92 din tratat. Cu toate acestea, o instanță națională, atunci când este sesizată cu o cerere vizând ca aceasta să evidențieze consecințele încălcării articolului 93 alineatul (3) ultima teză din tratat, poate cere Comisiei clarificări sau, în conformitate cu articolul 177 al doilea și al treilea paragraf din tratat poate sau trebuie să adreseze o întrebare preliminară Curții cu privire la interpretarea articolului 92 din tratat pentru a stabili dacă măsurile de stat în cauză constituie ajutoare de stat care ar fi trebuit să fie notificate Comisiei.

Aplicarea în cazul unei întreprinderi a unui regim precum cel instituit prin Legea nr. 95/79 și de derogare de la normele de drept comun în materie de faliment trebuie considerată drept conducând la acordarea unui ajutor de stat, în sensul articolului 93 alineatul (1) din tratat, în cazul în care se stabilește că această întreprindere

– a fost autorizată să își continue activitatea economică în împrejurări în care o astfel de posibilitate ar fi fost exclusă în cadrul aplicării normelor de drept comun în materie de faliment, sau

– a beneficiat de unul sau de mai multe avantaje, cum ar fi o garanție de stat, o cotă redusă de impozitare, o exonerare de la obligația de plată a unor amenzi sau alte sancțiuni pecuniare sau o renunțare efectivă, totală sau parțială, la creanțele publice, pe care nu le-ar fi putut pretinde o altă întreprindere insolubilă în cadrul aplicării normelor de drept comun în materie de faliment.

Din moment ce s-a stabilit că un regim precum cel instaurat prin Legea nr. 95/79 este susceptibil, prin el însuși, să conducă la acordarea unor ajutoare de stat, în sensul articolului 92 alineatul (1) din tratat, respectivul regim nu poate fi pus în aplicare dacă nu a fost notificat Comisiei și, în caz de notificare, anterior unei decizii a Comisiei care recunoaște compatibilitatea proiectului de ajutor cu piața comună sau, în cazul în care Comisia nu ia nicio decizie într-un termen de două luni de la data notificării, anterior expirării respectivului termen.

Cu privire la a doua întrebare preliminară

51 Ținând seama de răspunsul dat la prima întrebare, nu este necesar să se răspundă la a doua întrebare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

52 Cheltuielile efectuate de guvernul italian și de Comisie, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări. Întrucât procedura are, în raport cu părțile din acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura pendinte din fața instanței naționale, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA (Camera a cincea),

pronunțându-se cu privire la întrebările care i-au fost adresate de Tribunale di Genova, prin ordonanța din 29 iulie 1997, hotărăște:

1) În cadrul unei proceduri introduse în temeiul articolului 177 din Tratatul CE (devenit articolul 234 CE), Curtea nu are competența să interpreteze dreptul național sau să se pronunțe cu privire la compatibilitatea unei măsuri naționale cu articolul 92 din Tratatul CE (devenit, după modificare, articolul 87 CE). Cu toate acestea, o instanță națională, atunci când este sesizată cu o cerere vizând ca aceasta să evedențieze consecințele încălcării articolului 93 alineatul (3) ultima teză din Tratatul CE [devenit articolul 88 alineatul (3) ultima teză CE], poate cere Comisiei clarificări sau, în conformitate cu articolul 177 al doilea și al treilea paragraf din tratat, poate sau trebuie să adreseze o întrebare preliminară Curții cu privire la interpretarea articolului 92 din tratat pentru a stabili dacă măsurile de stat în cauză constituie ajutoare de stat care ar fi trebuit să fie notificate Comisiei.

2) Aplicarea în cazul unei întreprinderi a unui regim precum cel instituit prin Legea italiană nr. 95/79 din 3 aprilie 1979 și de derogare de la normele de drept comun în materie de faliment trebuie considerată drept conducând la acordarea unui ajutor de stat, în sensul articolului 93 alineatul (1) din tratat, în cazul în care se stabilește că această întreprindere

– a fost autorizată să își continue activitatea economică în împrejurări în care o astfel de posibilitate ar fi fost exclusă în cadrul aplicării normelor de drept comun în materie de faliment, sau

– a beneficiat de unul sau de mai multe avantaje, cum ar fi o garanție de stat, o cotă redusă de impozitare, o exonerare de la obligația de plată a unor amenzi sau alte sancțiuni pecuniare sau o renunțare efectivă, totală sau parțială, la creanțele publice, pe care nu le-ar fi putut pretinde o altă întreprindere aflată în insolvență în cadrul aplicării normelor de drept comun în materie de faliment.

3) Din moment ce s-a stabilit că un regim precum cel instaurat prin Legea nr. 95/79 este susceptibil, prin el însuși, să conducă la acordarea unor ajutoare de stat, în sensul articolului 92 alineatul (1) din tratat, respectivul regim nu poate fi pus în aplicare dacă nu a fost notificat Comisiei și, în caz de notificare, anterior unei decizii a Comisiei care recunoaște compatibilitatea proiectului de ajutor cu piața comună sau, în cazul în care

Comisia nu ia nicio decizie într-un termen de două luni de la data notificării, anterior expirării respectivului termen.

Puissochet

Jann

Gulmann

Edward

Wathelet

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, la 17 iunie 1999.

Grefier

R. Grass

Președintele Camerei a cincea

J.-P. Puissochet